

Излази Подјељом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата плаћа се у
свакој од наших пош-
тама: Цетиње, на Цетиње, а
и у свакој од наших пошта,
у којима се налази уредни-
штво Гласника Црногорца.

За остале плаћа се од
редом. За остале плаћа
и по државној пошти.

ЦЕТИЊЕ, 19. Августа.

Још двије недјеље, па ће зазвонити школско звонце по цијелој Црној Гори. Врата од скромнијех храмова просвјете отвориће се широм, да на њих улегне, жедна науке, омладина наша, дјеца и унуци наши, млађани нараштај, зидари будућности наше.

Јесмо ли спремили све што треба за њих, не само да им не пропадне ова школска година те настаје, него да на измаку њевог конесу што више добити иза скривљих школске?

Да видимо!

Човјек се учи до год је жив и здрав, па тако и народ. Учи се својом рођеном јазиком, учи се угледом на друге, учи се сопственим искуством. Као у свему осталом, тако и у просвјети ми смо почетници и необукљени. Мучимо се тек око првијех радова, а ти су вада најтежи. Тешки су не само за то што су први и што је сваки почетак тежак, него и још више са слабости наше у свему, гдје треба материјалнога издавања, а са велике воље која нас расиња и нагони да се око свега усилјавамо.

У земљи овој, гдје је вада пушка морала да има првенство, вада је високо цијењена и просвјета. Не може се друго ни замислити код народа, коме у основи његова бића, поред јунаштва, лежи и чојство.

Али за луду! Вјекovima ништао је Црногорац за просвјетом, али немилостиви вјекови вада су му вјешали пушку о раме. Гдје пушка цичи, књига мучи. И тако је Црногорац кроз читаве вјекове остао код њама-стирског часловца и салтијера.

Тек у новије доба почиње да пуца срца и за Црну Гору. Мирна времена, те су наступила, дају маха да се мисли о просвјети и да се ради око ње.

У тим мислима и у тој радњи прво су на реду школе. Ово су расадници просвјете. Омладина у њих улази, да научи потребним знањем онај узвишен орган човјечији, те се под тјемпом налази, па да оним, што у школи прибере, унаприједи и себе и своју околину, да буде од користи и себи и својој отаџбини, своме народу.

У свијету има пуно школа, великих и малих. Али свуд су велике школе постале из малијех. Мале су темељ великијех, а ове су круна згради просвјете. Гдје нема малијех, основнијех школа, не може бити ни великијех. Гдје су основне школе рђаве, мучно ће напредовати и велике.

Као што у свему осталом не можемо мислити на велико, тако ни у школама. Ми не можемо имати великијех школа, јер још немамо ни малих колико би требало и како би се жељело.

Дакле прва брига наша у просвјетној струци мора бити то: да имамо довољан број ваљаних основних школа.

У том погледу велику је ревност развила влада Његовога Височанства Кијаза још прије потоњег рата. Познато је сваком Црногорцу, с коликом се живом вољом и с коликим трепњем настојавало тада, да се на сас стране по Црној Гори отворе основне школе и да се младежи даде прилика, да се настави и изобрази. Учители су набављани са стране и намјештани по свој Црној Гори, школске зграде подизане су по свјема крајевима наше отаџбине, књиге школске и друга учевна средства добављана су и бесплатно раздавана свјема школама, учителима и ученицима.

На жалост, та благословена радња на расадницима просвјете прекинута је потоњим ратом. Пушка је опет ушла у своје право, а пред њеним циком заклапају се књиге и затварају школска врата. Што се почело, то је застало, или се са свијем загло ушљед ратнијех прилика, које ни у Црној Гори не могу имати друго дјейство него што га имају свуд у свијету.

Тек је рат престао, прва је брига била влади Његовога Височанства Кијаза, у просвјетној струци, да школе наше опет прораде и да се око њиховога унапређења што више настојава.

Тој брига има се захвалити, што су основне школе по свјема крајевима наше отаџбине одмах иза рата опет отворене. Осим тога учињен је један велики корак напријед, тијем што је издан школски закон, којим је основна школска настава постала у Црној Гори обавезна и бесплатна; т. ј. законом је утврђено, да свако здраво дијете црногорско, мушкога и женскога пола, мора ићи у основну школу, а то на државни трошак.

Велики културни народи, који су кроз читаве вјекове неузмирили радјали на просвјети својој, муче се и боре и данас још са противним елементима, да ово спасоносно начело деветнаестог вјјека у својим државама уведу, начело по којем просвјета није ничија искључива привилегија него опште благо, па још и више нешто: општа дужност.

Просвјетљена влада наше земље, узаконивши то начело, ускочила је са Црном Гором у сред деветнаестог вјјека и стала је упоредо са најнапреднијим земљама Јевроне. Ми можемо честитати себи, што смо на пријечају тако један велики корак учинили, а нијесмо допустили, да се и код нас у почетку нашега културнога живота стварају сметње, које би могле проузроковати, да нам спасоносно начело обавезне и бесплатне основне наставе тек послје жестоке борбе и великијех болова до своје потпуне власти дође. У свему једнаци и равноправни, и у школи смо то: врата њена стоје отворена и имућној и сиромашној дјечи. Држава их све подједнако приморала на добро њихово, а добро им то удјељује бесплатно, на свој трошак. На тај начин дјеца и онијех, којима је несрећа или судбина измакла столицу од тријезе земаљскијех блага, постају причесници блага душевнога, које даје крјепост и оружје јако за борбу живота.

Благодарени тој законитој установи и њеној строгој и савјесној примјени, наше основне школе свуд по Црној Гори пуно су набјјене ђака. Ту је доста, и понајвише босоноге сиротинје, која би без тога нишла по планини за бравима и крај богоданнијех лијеших дарова својих остала друг чествовожнога мала свог. Држава се за њу побринула исто као и за оне који могу носити златне ђамадане. Она их храни истом храном за школским банком, па благо оном ко се више од те хране насрка!

За ово пет шест година, од како нам раде основне школе, показала се већ у нашој земљи јака потреба средње наставе. Потреба је та долазила с двије стране: прво, држави је нашој, ушљед непрекидног јаког развитка њеног по свјема струкама, од потребе, да има на расположењу већи дио снага, које би испуњавале разна мјеста по свјема гранама државне упра-

ве; друго, међу омладином, те се учи у основним школама, појављују се тако јаки таленти, да би штета и грехота било, кад би се морали ограничити само на буквар и читанку, а не би им се дала прилика, да своје богоданне дарове у потпуни извијет развију.

Тим потребама влада је задовољила, основавши на Цетињу гимназију. Гимназија ова броји већ четир године. У њој су отворена четири доња разреда, у којима се предаје систематично и методично све што је и у другим земљама за подобне разреде прописано. Ове године наша је гимназија по свијема струкама и предметима радила као потпуна нижа гимназија ма у којој другој земљи.

Као што се види из свега доведе речепога, са наставним и просвјетним начелима, која су код нас узаконена, са установама и заводима школским, који су код нас у живот ступили, можемо бити потпуно задовољни.

Но да ли и с резултатима, који су до сад постигнути? Не остаје ли још доста којешта да се пожели? Не би ли се могло још и више чинити на просвјетном пољу, нарочито у школској струци, а да то не превазиде нашу снагу, ни моралу ни материјалну?

И то ћемо видјети.

По свим изгледима чини се, као да је иза лондонске конференције наступило неки хемијски раствор у дојаконштем саставу великијех сила. Не зна се, каква је страпа кап, као „ингредјенција“, пала на тај раствор, али да је морала имати необичну снагу, то видимо јасно на њеном дјейству.

Велики мајстор изолације у Берлину отпочео је опет своју изолаторску акцију. Али ова није више управљена против Француске, него против Инглеске, па не толико ни против Гледстонове Инглеске.

Све већма се открива по новинама и иначе потврђује у мјеродавним круговима, да је данас сва срџба Бисмаркова управљена против цијелокупне Гледстонове политике. Састаници у Нишу, а још више састанак у Варцину тумачи се данас једногласно као да је изазван потребом, која се показала у политици Бисмарковој управљеној против Гледстонова.

Главна је цијез те политике: оборити Гледстонова, а ако се то неугодно, настојати, да се свијетска моћ Инглеске што више ослаби у свим колонијама, гдје јој је живици.

То су јасно казале „Колоњске Новине“, које могу добро знати шта Бисмарко скуже.

Да би се та цијез постигла, Гледстонову се стављају пријечке на сваком кораку његову. На лондонској конференцији нико му није толико сметало као њемачки заступник, који је доиста својим сметаном успио, да се конференција развије без резултата.

Али Гледстон ипак не паде.

Но и Бисмарко не суетаје. Напротив, тек послје конференције, као што видимо, отворио је сву своју акцију против Инглеске. Сва знаци показују, да он намјерава ослабити Инглеску тијем, што ће је осамити, и што ће саставити против ње све остале силе.

Познато је, да Гледстон, од почетка свога министровања, настојао око тога, да доведе Инглеску у савез са Русијом и Француском. У то име

он је у свјема потишљима ишао Русији на руку, а нарочито у ствари средњаземској, у којој би се Бисмарков да је жив и на влади, давно завладао и потукао с Русијом. Исто тако ишао је Гледстон на руску и Француску, које се видјело нарочито у уговору склопљеном између Француске и Инглеске у ствари испрекој.

Ипак је Бисмарку пошло за руком, да поквари планове Гледстонове. Од савеза инглеско-француско-руског нема ништа. Русија стоји много ближе Њемачкој него Инглеској. А ова лондонске конференције Француска је са свијем растављена од Инглеске.

Но Бисмарку није доста само то, што је све силе раставио од Инглеске. Он иде још и за тијем, да их састави против ње. У том послу опет га је послужила Бисмаркова звијезда. Рат француско-инглески дошло му је као варучи. Из судара интереса, који нужно настаје између Инглеске и Француске ушљед тога рата, он ће већ извући свој процепат. Већ данас видимо по сваји новинарској, која је настала између Инглеске и Француске, да је ту прсте своје умјешао онај, ком је највише стало до тога, да та свађа рата не престаје, но да се све више заоштрава. Бисмарко помаже својск Француску у Кини, и помагаће их вада, догод буду тако далеко од Рајне трошили своју снагу, јер помагати им тако, значи управо — *одмагати* им. Шта више, Бисмарко је вољан да ступи и у савез с Французима, али наравно само са Французима док ратују у Кини, и тај савез не би био управљен против Кинеза него против Гледстонова.

Њемачки листови, гласци и срамотећи Инглеске, сладе Французима на све могуће начине савез са Њемачком. У савезу са овом — тако зборе медепа уста њемачкијех Мефистофела — Француска би постала сила, пред којом би морала пузити Инглеска. Тада би се скрхали рогови Инглеској, и све што ова има у великом свијету подијелило би се братски између Њемачке и Француске, шта више, Њемачка би вољна била, да највиши дио од тога уступи Французима. Наравно, само не дирај у Рајну — мисле у себи њемачки листови, а ве кажу.

Него и Гледстон није научио да дријемље. Ако раде у Берлину, раде и у Лондону. Знају у Лондону врло добро, да Бисмарку није додјала тобожа да освајачка политика Гледстонова, него баш противно од тога. Политика Гледстонова — је друго само не освајачка. Да је Бисмарко зблиа онучен против инглескога „освајача“, он би имао био разлог, да у своје вријеме удари на Бисмарка, јер је онај био прави невинствити Дод Буз, који је тражио, гдје је што дохватио, и радо допуштао пријатељима својима да грабе све што Инглеска не треба. Због те доста освајачке и крајње себичне политике Бисмарковде Бисмарко се није тада нимало налазио онучен на Инглеску, него се дејство плаш и дубоко с Бисмарковцем као брат с братом; а свт тобож не може да подноси освајачку Гледстонову, онца Гледстонова, који је превадио своју с Антантаном, који не ће да ступи с Бојеријом и Булусима, који не ће да остави Мисара, него доде да се сваки од њих даде слободу, да свм собом управља.

Али ту баш и лежи противно т између политичке мислинога државника и политичкога политикара. У свакој још

Много ближих питања, која се много више тичу аустро-њемачког савеза, у којима се политика Бисмаркова не слаже са политиком Гледстоновом. Можда су та питања на Рајни и на Балкану, и ту ће онда лежати кључ загошћени, за што се Бисмарко толико ошучио против Гледстона.

Видјећемо ко ће успјети, да ли онај који шири ватру у Кини и Конгу, или онај који тражи правду на Рајни и Балкану!

Што је све скухано на састанку у Варшаву, то се још не зна. Калноки се већ вратио у Беч. Трагови се за њим још не показују, већ ако ћемо узети да је то повипарски рат између Нималеске и Њемачке, и е друге стране „презјелна“ повипарска љубав између Француске и Њемачке. Али по тим ратовима и тој љубави не може се ни о чем судити. Све то нехрани на брзо и без трага, а ствар се окреће једним махом наопако.

Не вјерујемо, да ће се још дуго чекати, док се види, шта ће изабити на површину нови хемијски раствор међу силама. За сад видимо само повипарске мјехуре, који ће се на брзо расипати; а оно, што се у дубини кућа, то ће тек доћи.

Можда ће то бити врло крупно, али, на површетку, и боље је да се атмосфера што више рашчисти, јер је тако је у њој пагомилано од ово неколико година толико трулога задаха, да народи под њим једва већ дишу.

Ипак ми велимо: блажен миротворци! — само што их, на жалост, нигдје не видимо у свијету.

Црна Гора у миру.

Под тим насловом доноси хрватске „Народне Новине“ на гласном мјесту овај чланак:

Како је пошљедњи владика Црна Гора, прослављени pjesnik Његуш, ако се не варамо 1851. године, посетио Флоренцију, био је особито примљен у свим вишим круговима, те га је и чувени милонир Ротшилд позвао у госте на своју вилау. Живи разговор, који се био разио, — владика је био лепома угодан говорник — највише се тичао Црне Горе. Како је владика једном застао у говору, тек ће Ротшилд да га запита: „А да ли у Црној Гори кујете и новце?“ „Како би се новци могли да кују од — камена, био бих ја то почео одавна“, — одговори владика.

Ове истих приче сјетимо се и нешто, читајући пошљедње бројеве једног црногорског листа „Гласа Црногорца“.

Каква разлика за нешто више од тридесет година! Онда је племенити црногорски владар са болним срцем казао, да је све благо малене землице сињи камен, који је био загријеван само одважним срцима шаке дјетића, који су пркосили толиком свилан хорацијама. Данас се у црногорском јавном гласиду претресују са свим озбиљна питања, која дубоко засијају у битне основе народног благостања. Тим се каже, да данашња Црна Гора гдје више камен, но да има природне услове за раз-

вјетак народне економије. На не само то већ се још обилно мисли да се врло брзо ради, те да се „у главној књизи новчаног тржишта светског отвори и за Црну Гору мала страница“, просто казано: да јој се нађе и развије јавни кредит у свијету.

Ово је веома важна и значајна појава, која заслужује пажњу и изван граница ово најмање самосталне државе на балканском полуострву. Важна је за то, што показује, да стољетна краљева борба синова онога хладног камена није остала безуспјешна, да је донијела изатиног плода, који је трајао обезбјеђен утврдом берлинског уговора. Тај плод видимо у сталним увјетима за уређен државни живот потомака Ива Црнојевића. Доскорашња борба за живот, борба, која се у првој линији водила за сам опстанак, постала је, да се тако изразимо, бесприметна, и она драгоцијена људска снага, која се скоро сваки дан губила на каменитим међама, може се и хоће сада да улаже у мотуку и разо, на које не ће радити више крв људска по оној вриједи радника. И томе се може да порадује сваки искрени пријатељ културног развоја и народног напретка.

Јер, данас се једно више не може варати о вриједности вача, радне руке и вјештог ума. Смирени јунаци близу сузбила јунаци, — али њихова славна дјела скончана су све са њиховим особама, њихов утицај можда је у нечем утицао на њихову непосредну околину, — али дље не. Физичка је снага — снага појединаца; она се не да у целини пренијети на никог; а одушевљење и занос може за степен више подићи теж постојећу снагу, али је не може створити одаје, гдје је апсолутно нема. Међутим, културни рад, по његовој битности може увеличавати и раширивати сваки појединац, може се преносити на покољеника, да се појачава перманентно и по правилима, која се у напријед дају одредити, да се саја, истана лагане, али сигурније и трајније. А што је и најважније, тај културни рад не доноси користи само савременицима, он је кадар да прешине и појединце и цијеле народе, на да дјелује на све стране, и непријатељске, и на позивије огране људства. Чиниоци су били и прошли заједно са њиховим освајачким борбама, по њих је остало само за неопредене напљеднике пустоши и гаринга, која су послале вриједне руне обдјелале и подигле. Али Платони, Солопи, Пинагоре и Архимеди малених бројем државица живе и данас, и живјеће вјекovima, ушлагање и развијање људске умове и дјела стољећа... У толико је моћ културно јача и трајнија од нуке моћи физичке.

Ми смо увјерени, да су ово знали и досадашњи господари малене Црне Доре. — Али је тек сада настала могућност, да се све историјске истине у Црној Гори пријаве. Ко познаје земљиште и остале државне чинице у Црној Гори, не ће се одавати влудостима, што је за данас Црна Гора кадра учинити на пољу културног унапређења. Довољно је за сад, што се у свште дошло до тога, да се почне. А тај почетак, та кључ културног развоја, ако се хоће да је здрава и успјешна, и не може бити друго но рад о подизању материјалних увјета, омогућење друштвеног и државног живота.

Како су до сад у Црној Гори услови за живот били скоро никакви, а према томе и потребе најпримитивније, — наравно је, да се мора почети од алфа и с увјетима, који су при руци. А то је рационално унапређење ратарства, сточарства и

узмарства. Но да би ове гране привреде донијеле користи, која ба се жељела постољно је да се одмах узгради постољној основи за добре путове, којих данас у Црној Гори скоро као и да нема, јер тек онда може да се пође на трговину као посредника између произвођача и трговца.

И у том смислу доноси „Гл. Црногорца“ позитивно и практично приједлог, у којима, ако се не варамо, можемо да видимо основе тамошњих мјеродавањих кругова.

Не може нам пасти на памет, да оцјенујемо, јесу ли предузете мјере и изражене жеље у свем сходне или не. И најоуправданије теорије остају теорије, ако неделаје у склад са постојећим особинама и одношајима и ставом земљишта, на коме се примјењују. А Црна Гора има и сувише много тих особина, које многу дијелу теорију могу разбити у ништа. На зато ћемо се радовати, ако се узмогне да оствари у један мах племенита тежња, коју „Гл. Црногорца“ истиче ријечима:

„Ми морамо не само производити у земљорадици и сточарству него и трговати нашим производима.“ То би вала да буде природна консеквенција напредовања, јер, по увјерењу цетињског листа, у Црној Гори може да се више производи него што Црној Гори треба.

Покаже ли се у овоме збила жељени резултат, онда ће настати, што „Гл. Црногорца“ тако топло жељи, т. ј. онда ће се страна свијет увјерити, да влада исте земље сву бригу своју обраћа на то, како ће подићи материјално благостање свог народа, онда ће се у свијету објавити повјерење према земљи, којом управља таква влада; а с повјерењем расте и спрешност, да се тој земљи притече у помоћ, разумије се, ако поред тога та земља има и моћи, да узврати поштено, савјестно и на пријеме врати.

Тако се теме кредит у страном свијету, и успје ли Црна Гора да га стече и да га одржи, моћи ће безбрижно ступити на праг двадесетог стољећа.

Пошто је Црна Гора озбиљно прешла да учини први корак на пољу културног унапређења земље, тим она даје најбоље јамство, да жељи остати у миру, јер само у миру могу се развијати увјети културног живота. С тога су значајне расправе у пошљедним бројевима „Гласа Црногорца“.

Политички преглед.

Јевропска политика, заточница јавног мишљења, јавни листови, непрестано се још врте око састанка у Варшаву и могућим пошљедњима његовим. Шта се све тамо зборило и углавњивало, то још на најсјемљанији „рипортер“ новинарски није могао постићи, а то је у толико већа мука у новинарском свијету што се зна да је Балконија поново са собом у Варци не обично велики свежаљ разних званичних и повјерљивих списа. То потезање читавог архива — берлинска вијест која није видје порциана — изгледа мало чудновато. Између тако присних пријатеља треба да влада бар толико узвјерене, да је довољно ако једна другоме каже: „По мојим навјештајима и списима стјига ствар овако и овако;“ а кад полагани на дази га нужно да оптерети свој пргљак свима списима на које ће се позвати, то долази као да се боја да му овај други не ће вјеровати на ријеч, но ће икати да види и документе, основе извјештаја.

Берлин, 14. Јула 1884.

п. Г. Голлер с. р.

Уштество како се дефиницира.

1. Иметине болесника у колери треба одмах, ако је икак могуће, узврати у суд, у коме је раствор од карболне крјелдине, који се изјави, раствор један дио тако зване стопроцентне карболне крјелдине (Azidum carbolicum depuratum) у осамнаест дијелова воде из почетног муњкање. Раствора од карболне крјелдине са дезин-

Но било како ху драго, сад се не сова слажу у томе, да је било највише разговора о „источном питању“, и ако то ме још ништа није речено. Јер „источна питање“ има свој ужи, глори и највиши значај. У најширем смислу долази у то, осим јевропског истока, и сва Азија, сад наимо Китај, и сјверо источна Азија, наимо Мисур; а у најужем смислу тиче се балканског полуострва. Уаима се да се варшавски договор најближе врло око Мисира и англиско политике послије неуспјешне лондонске конференције и да то тако живо знама онога што ка Варци и водри и облачи у Јевропи, да ће се пошљоднице тога скорим још већа осјетити. Разговор је о скором састанку царева, да ли само двојице, њемачког и руског, или све тројице, т. ј. и аустр. цесара, то се још не зна у тврдо. Прије неких осам дана јавила је берлинска „Посх“ да ће се њемачки цар Вилхелм састати са царем Александром III. почетом Септембра, но још се не зна, гдје; ил то је највише „Краји Цајтунг“, обично добро извјештено о смјерцима дворским, да ће тај састанак бити у Штетину; (кобно име!). Противно томе ише „Тајмсу“ дописник из Беча (уагред буди речено, допјек доста безвазена у вишој пулатици), да је руски цар још прије три мјесеца поручио цесару да се жељи с њим састати; „но ако би се сад“ наставља безвазена дописник, „састала сва три цара, онда је то углавњено у Империју у Варшаву“. Али све кето, ил се састала само дво (која дво?) или сва три цара, врло тијесно приближење Русије алијансији средње Јевропе више је него вјероватно с погледом на то, што је зла воља у Берлину против Италије и жива жеља да Гледстонов остани сам, ноа разлет томе приближењу. —

Знали смо ми да ту боли.

Бечки листови су увјерљиво да састанак цара Александра III. са цесаром Фридрихом Јосифом I. чека само на долазак царева у Варшаву. На лијено, ово је долазак царева у стару пријестолницу пољску већ званично пријављен; јамачно ће се скоро званично објавити састанак са цесарем, — ако су бочко новине добро извјештене.

Руски лист „Гражданин“ ише ово: „На овогодњише маневре њемачке војске биће од руске стране послат генерал-ађутант Рихтер, на чеду једне војне депутације. До сад није био обичај да се старешина главног штаба царевог шлага на маневре, те је јасно да то пошљало једног генерала који је цару најближи треба да је израз оних пријатељских осјећања што везују нашега цара са многунакцем царем њемачким“. На то примјењује један бечки полузванични лист: „Прије неколико мјесеца Гражданин и јамачно не би штампало тако што“. Може бити; јер докле је гођ њемачки штабни вријећада Русију, није се могла надати ласкавим ријечима од руских новина, а чим Њијомци постају учиници и предузетљиви, урођена добродушност руска не може им остати дужна.

Рат између Француске и Кинија започео је. Французе убојно бродовале лубардано је послале Келунга Фу-чу и разорио тамошњи арсенал, највећи у небеском царству. Осам китајских топовских барана аровњени су. Но, по навјештајима „Тајмса“, крунови топови са ријечкаш фортица китајских примораше ерануеке бро-

фекцију мора бити шпљане пет и дио колони је изметина.

2. Тим изметинама загађеном рубишту и алдне са постоље замају ел одма: четири или пет литара раствора, и наточење држати 48 сахати, па онда водом исплакити.

3. Алдне, које се не могу наточити, или постоље и друге ствари, дезинфицирају се врелом воденом паром (види 4. и 5.).

4. Болесничким изметинама загађеним намештај, патос и т. д. има се сузом врлом често и добро истрљати, а крипа одмак наточити или у поменути раствор од карболне крјелдине наточити по проњу у под 2.

5. Све особе, које дођу у додир са болесником у колери или са његовим стварима, а особито оне, које се заведе изметинама болесничким, морају се, прије него што и омет пођу међу свијет или о, ије него што о ће је е в е т и, добро очистити у руци поменути раствором од карболне крјелдине одмах.

6. За дезинфекцију са врелом воденом паром добри су само они апарати, у којима врела, водена пара непрестано струји свим простором, гдје се дезинфицира, и у којима је тамо свугда термометра то паре изметине 100° Ц. Та је мјера достижна, ако термометар, који је навјештен на одување, куд пара на апарата излази, показује температуру од 100° Ц.

Вријеме, за колико ће се кредити, које вала дезинфицирати, изложити врелом воденом пари, не смјеје бити краће од једног сата, ако су вриједности гдје да их пара ласно прожме и вр. алдне, а не краће од два сата, ако су предет-

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

МИНИСТАРСКА НАРЕДБА О КОЛЕРИ ЗА ЊЕМАЧКУ.

Први случајеви колере имају се изоловати у сопственим њиховим становима или пренијети у коју болницу.

Ово пошљедње треба извести особито код болесника, који су под незгодним домаћим околностима.

У извјесним приликама је савјетно, болесника оставити у стану; а здраве поселити. Да се они свијете најбоље је изабрати аграде на слободним и узвишеним мјестима, особито на таким, о којима је познато, да пређашњим епидемијама нијесу дотакнута.

За пренос болесника не смјеје се узимати подваци, који је одређен за јавни промет (кирлицја, вијакер). Ако је ипак морало тако бити, онда се тај подваци има дезинфицирати прије него што се и омет буде употребљавано.

Мртваци од колере имају се што прије из куће изнијети, особито, ако у кући нема засебна мјеста, гдје би се мртваци могао смјестити.

Има се старати о томе, да се граде самртне канале, да се забрани похађање мртваци прије погребне, да се спроводи о погребу што више ограниче, и да се не допушта похађање мјеста, гдје је покојина

ушко. С погребом вала се пожурити, скраћујући обичан прописани рок.

За мјеста, која немају нарочита гробла, имају се у случају нужде уста спремити.

Ако би се у течају епидемије показало, да нема довољно љекарске помоћи или лекова, има мјесна полициска власт учинити нужне приједлоге.

Санитетске комисије имају и за вријеме епидемије дјелати, да напађу и поправе здраву опасне мјесне прилике.

Оне се имају лично извјештавати еходним начином о стању здравља у становника. У кућама, гдје има колере, имају давати упутства према овим наредбама о томе, како ће се дезинфицирати изметине, укућани и мртваци. Особито вала пазити на дезинфекцију постоље и алдна болесничких или умрлих, и том приликом ваговарати, да је најбоље ствари од мање вриједности одмах сагорети. Ни у којем случају не смјеје се доволати, да се судији или рубишта, што вх је болесник у колери употребљавано, испирају на бунару или на другом мјесту, од куда се вода вади.

Ни изметине (поган) болесника у колери, ни и која ствар загађена таким изметинама не смјеје се изнијети из болесничке или самртничке одаје до год се не дезинфицирају — осим ако их вала пренијети заводу за дезинфицирање.

Има се на то пазити, да се у одајама, које су од болесника у колери употребљаване, не једе и не пије.

При спровођању тих мјера вала се што више чувати свести, што би могло уве-

дове да се повуку; два француска брода потопила се. О узречу прекидања преговора између Париза и Пекинга јавља „Ажанс Алас“ ово: „Поред свих рокова што су давани китајској влади и умјерености француских преговарача, одбила је она свако задовољење за издају код Лонгсона и позвала своје пуномоћнике из Шангаја. Услијед тога позвала је франц. влада китајску помоћ едн и пут да се изјасни. Г. Патротру се налази да објави Цунгли-Јамону одлуку парламента, да је паклада коначно утврђена на 80 милиона франака, исплатна за 10 година и ако се тај услов за 48 часова не прими, да ће адмирал Курбе одмах учинити што је нужно да Француска дође до свога права. Пошљедњи рок истекло је данас у 1 час по подне. Сепале одмах је морао оставити Пекинг да није г. Патротру у Шангају. Тог дана је китајски посланик у Паризу искао аудијенцију од министра спољних послова. Стагала му је заповијест од Цунгли-Јамона да се врати у Берлин. Ли-Фонг-Пао опростио се од министра који му је одмах послао пасaporte.“

Инглески листови, назив „Тајмс“ гледају непријатељно на француску војску у Китају. „Тајмс“ споминије Ферија, да се не оглуши према незадовољству у земљи, да може ало проћи у Китају и чути се, како се француска влада није научила жалосним искуством из скорашње прошлости.

Опозициони листови у Француској гоне владу да сазове камаре те да иште дозволу на ратовање са Китајем. Но Фери се брани у својим новинама, да би та дозволу требала само за отворени рат, но ово је само примораваше Китаја и узимање залог, état de représailles, на што влада има већ одобрење законодавног тијела. Зато се не ће покретати, мобилисати, ни један војни корпус, ни дио корпуски; па не ће се ишањати ни нова одјелена оклопног бродова у Китајско море. Влади је дозвољен одобрени јој кредит и доста је ако само понуки и одржала у пуном броју ону војску и оне лађе што се већ налазе у Токину и Китају. За то није потреба сазвати камаре.

Непреставо се нешто зуча по новинама као да је кнез Бисмарко наукио позвати велике силе на конференцију која би вијдала о питању насеобина у „двљим земљама“, поводом немачке насеобине на јужно-западном приморју Асраке, у затону Ангра-Пекена и на Конгу. Но нема још никакве поуздане вијести о томе, и ако нема сумње да се своздели канцелар у својој самоћи живо занима тим питањем, које је од неизмјерне важности по будућност немачког племена. Италијански лист „Стампа“ јавља, да ће немачки канцелар разаслати позивнице на конференцију због насеобина на Конгу, чим се немачки путник др. Нахтигал врати са свога пута на западно афричко приморје. „Возер-Цајтунг“ давља да је немачки убојна корвета Лајнциг одједрила 17. Јула из Конга у а за Ангра-Пекену и ту развила, уз уобичајену свеучност, немачку заставу. Друга немачка оклопница Ме в е (галоб) заузела је земље код Каморерија и Баједе (око Конга). Француски лист „Тан“ циљући о том заузимању води, да је земља код Каморерије много драгоцијенија од Ангра-Пекена и, ако Нијемцима пође за руком да ту земљу наседе, да ће ти новоседици лијено цвјетати, то да им за то Инглоси и чино сметно да не би били на путу ширењу сусједних инглеских новосељаца.

чвршћа. Ако се не рачуна ово вријеме, што прође, док пара, која изилази из простора за дезинфекцију, не достигне температуру од 100° Ц.

Воду пару је најбоље изводити у црном казану, а извести у простор за дезинфекцију на цијев, и то 8 дана, на пропустити од горе на одушку, толику колика је и цијев за сировијање.

Гдје нема парна казана, може послужити и повећа казан од прања. Преко њега се настави буре без доњег дна, коме је у горњом данцу отвор за палачење паре, а у њега уметут термометар. Предмети, које ваља дезинфицирати, сложе се у буре, па се отворено дно замрежи конопима или диогом, да пашта из бурета у казан не упане. Буре се наравно мора што чвршће око руба казанова затиснути.

7. Гдје се други који начин дезинфекције довољно не може употребити, н. бр. код исцупљења намјештаја, серја, модраце, јастука од кируца и т. д. ваља их одмах из употребе искључити, те најмање за шест дана провјетравати на топло, сухом од кишне склопеном мјесту. Исто тако ваља и одаје, у којима је болесник од колере остао, одмах испразнити, те и опет 6 дана провјетравати, да се савршено осуше. Гдјекада је нужно и наложити, да се што боље и брже осуше.

8. Предмете од мање вриједности боље је, ако је икакво могуће, мјесто дезинфицирати, са свим сагорети. („Нар. Здравље“). Др. М. Ј. Б.

Но док се јевронско велике силе отимљу око „двљих земља“, докле се досадашњи насељеници већ кољу са старосједиоцима. У Преторији издат је проглас којим се успоставља Боерска ренублика у Зулу-земљи. Уз то као да пристаје и Дингулу сив Четевајев, кога су Боери поштосвали за краља Зулуа. На Замбежу побунили се сви урођеници, побали се са португалском једном војском и потукали је добоге. Португалска намјесник некако је помоћи из Јевроне. Негао је и инглески вицекоњсул О'Нил; по свој прилици да су и њега смакли.

У Инглеској либерална партија (Гледстонова) живо ради да се у народу, до саставка парламента, одржи у снази свијест против горњег (властелинског) дома парламента. Глас Брајтов, који опомињаше да се за сад не дира у уставно властелинског дома, као да је умукло. Одбор који је постојао ради „обнове“ тога дома, презлио се у одбор за „укидање горњег дома“ и тако најаче, уједињен одбор закључи, да не користи ништа обнављати, реформисати горњи дом, него га ваља изпросто избрисати из устава, укинути. Уједињење се то називало „народна заједница за укидање намједног законодавног дома“. Предсједник је Сер Уилфрид Стауел, а подпредсједници су сами чланови посланичког дома. Сад ће почети жива радња око обавјештења народа у смјеру уједињења сваким законитим и могућим начином.

Из руских војених кругова чуо се глас, да ће руски војни министар, ђенерал Вановски, због слабог здравља скоро поћи у оставку, а из његово мјесто да ће доћи ђенерал Гурко, а Вановски 34, на мјесто кнеза Дондукова Корсаков, постао губернатором Кавказа; на мјесто Гурка дошао би у Варшаву садашњи губернатор одески, ђенерал Рон.

У селу Лубровици код Ковне било је прије три неђеље немира и гадење због Чивута; по новијим вијестима било је ту и крви. Чивути, нападнути вародом, бранили суђе жестоко. Убијена су два Чивутина и један хришћанин и многи чивуте куће порушио и неке дућане са свим ошачкао. — Познато је да је Ковно легло пољско-руских чивута, најпоганијих на бијелом свијету.

У Загребу се опет састао народни сабор. По себи се разумије да је одмах дошло до крупних ријечи а, по свој прилици и до песничана, јер (в. телеграм!) сабор се нашао у невољи да искључи Старчевича, а преједник је морао позвати оружнике (жандармерије), да искљученог посланика забаца из саборнице. Док чам не добу подробнији извјештаји, не можемо знати, шта је дало повода том „печалом обитију“, ко по свој прилици да је то било при извјештају избора о познатој саблазни о Лојслом Пољу, у ком се предаже да земља за то плати омаженом барону Рауху 300.000 фр. накнаде. Ако је то, онда је мучно било уздржати се од крупнијих ријечи и хладној крви од Д. Старчевича. Difficile satyram non scribere.

25. (13.) Августа закључио је клуб народне странке у Загребу, да ће искључи Срба у Хрватској, у погледу автономне српске школе и цркве, бити стављено на дневни ред у нар. сабору на првоме мјесту одмах послјиде изборног закона. — И било је крајње вријеме!

ПРЕДОХРАНА ОД КОЛЕРЕ.

Извјешће др. Пру-а.

усвојено на сједници од 2. Јула 1884 год. француског комитета за јавну хигијену.

За вријеме колере ваља најстрожије придржавати се свију хигијенских правила, која се обично у оваквим случајевима препоручују.

Кад би се у почетку појављивања болеста предузело најстрожије предохранивање мјере, онда би се иотле многе локалне епидемије да ограниче и да непрестано да не постану опасне и да се јако не шире.

Ове су мјере двојаке: једне се односе на хигијену појединца а друге на јавну — општу — хигијену.

Лична хигијена.

1. Мјере које треба предузети док је човек здрав.

Баш и у великим епидемијама не разболи се велики број лица од колере и она болест врло често може да се излечи. Они који су страњиваји чешће се разболе; дакле треба бити душевно миран и не бојати се.

Умор. — Треба избјегавати претјерано замораваше, исто тако претјеране послове и уживања, ноћно бдјење, ладна купатила и дуго бављење у води, једном ријечи све што јако умори и изнури човека. Назаб. — Разлажење тијела, а на

Довјеће вијести.

ЦЕТИЊЕ, 18. Августа.

— Његово Височанство Киша пошао је јуче у јутро с мањом пратицом у Подгоричу, гдје ће се неко вријеме задржавати.

— Са радошћу, гоју ће с нама дјелити сви пријатељи просвјетнога напредка у Првој Гори, можемо јавити, да ће од идуће 1885 године почети излазити из Цетина „Орлић“, пригорски календар, под уредништвом пријатеља нашег и прослављеног ијесника г. Јована Сундетића. „Орлић“ је излазио под уредништвом г. Сундетића у с. 1865, 1866 и 1867 и стекао је лијено име и добро познаниство у пригорском народу и код околине браће. Потпињући г. Сундетића ујерени смо да ће обновљени „Орлић“ обавијати и стару славу своју и још већма је узвишати. „Орлић“ ће, као и прије, доносити календарски и забавни дио. Надамо се лијеном одзиву на ово подухате од стране народа.

— Код нас је већ почело јесене вријеме са честим кишима и невољима. И температура је већ осјетно пала. Ипак, Богу хаала, нема никакве промјене у стању здравља, које је још једнако најповољније, како у аду тако и у стоје.

Црногорско Поморство.

Уцив, 12. Августа. — Ове неђеље имади смо вјетрове од I, II и IV. четвртица умјерене, лагунне и за вријеме тишину; за три дана мало да не ведро, и мирно море, а остало сјезавање, грмливаца, киша а уабуркано море.

Доједрише:

Траб. црн. „Аирлије“, тон. 16, кап. Али Ади Мухај, на Котора, прапан.

Траб. црн. „Села Вита“, тон. 32, кап. Сулејман Мустафа, из Ријеке, крцат за Драч.

Траб. грчка. „Калипсо“, тон. 10, кап. Д. Касими, из Грца, прапан.

Траб. црн. „Аирлије“, тон. 23, кап. Даут Мехмед, из Мелана, прапан.

Траб. црн. „Бахрије“, тон. 36, кап. Сулејман Мустафа, из Обота, крцат за Тријешће.

Траб. црн. „Угурлије“, тон. 39, кап. Измаил Бег, из Обота, крцат за Тријешће.

Траб. црн. „Адлије“, тон. 8, кап. Усени Миртеза, на Бара, прапан.

Траб. црн. „Буона Сорте“, тон. 21, кап. Мустафа Али ага, из Бара, прапан.

Траб. црн. „Аирлије“, тон. 18, кап. Ф. Мустафа, на Бара, прапан.

Барка црн. „Вар Пазар“, тон. 3, кап. З. Абдули, из Бојане, прапан.

Барка црн. „Канарина“, тон. 5, кап. А. Мехмед, из Драча, прапан.

Поједрише:

Траб. црн. „Аирлије“, тон. 16, кап. Али Ади Мухај, на Валону, прапан.

Траб. црн. „Села Вита“, тон. 32, кап. Сулејман Мустафа, на Драч, крцат из Ријеке.

Траб. грчка. „Калипсо“, тон. 10, кап. Д. Касими, на Брџ, прапан.

Траб. црн. „Аирлије“, тон. 23, кап. Даут Мехмед, на Валону, прапан.

Траб. црн. „Бахрије“, тон. 36, кап. Сулејман Мустафа, за Тријешће, крцат вуце.

Траб. црн. „Угурлије“, тон. 39, крцат вуце.

рочето за вријеме спавања, при отвореним прозорима, веома лако одјело ноћу послјиде топлога дана, није велике количине ладне воде — све је то нарочито опасно за вријеме колере.

Вода за пиће. — Употреба рђаве пажаве воде један од најобичнијих повода и узрока колере. Вода из бунара, ријека, цистерна, врло је често смрешана са поквиареним састојцима земљишта, прохладних јама, помпјара, фабричних отпадица. Кад човек није потпуно ујерен о доброј квалитету воде, коју употребљује за пиће или за кухину, добро је да сачува дана епит неколико литара воде, колико треба за сјутрашњу употребу, а на тај начин човек је сигуран да му вода не ће шкодити. Може се у воду, која је проврела, додати мало и укуваног чаја, мела, кичиде или других каквих гореских и мириславих трава, на онда пити овај напишак помјешан са вином.

Ово пиће, које има ту лијену страну што гаси жеђ а да се не поје у великим количина, може се препоручити:

Рума . . . . . 40 грама.

Тинктура кичиде (Tinct. gentianae) 4

Свеже воде . . . . . 1 литар.

Природне (не вјештачке) минералне воде указују у оваквим случајевима велике услуге.

Ваља избривати лебарима да граде леб свјач на бунара или бунара, или

кап. Измаил Бег, из Тријешће, крцат из Обота.

Барка црн. „Али Ага“, тон. 3, кап. С. Седман, на Бојану, прапан.

Барка црн. „Канарина“, тон. 5, кап. А. Мехмед, на Драч, прапан.

Барка црн. „Душа Мора“, тон. 4, кап. А. Брашич, на Брџ, крцат вуца.

Бар. 14. Августа. — И опет имадо смо гиле неколико пута са сијепавом и грмливацем, на пак тога лијена вријеме, вјетрови средни од I и IV. квадранта, гоје г. моје уабуркано и небо облачно. Барометар држане се около 76.

Стање температуре Феб. 23.

8. тек. м. дође на Млетала траб. аге.

ут. „Аирлије“, тон. 18, кап. Навола Бајанови, крцат ваља за ондје.

Исти дан дође из Грца траб. црн. „Аирлије“, кап. Усени Миртеза, прапан, на Брџ.

Такођер исти дан стјече из Тријешће и Далмације пароброд аге. уг. „Најада“, кап. Р. Иваншич, тон. 575, који исприца неколико трговине и путника за ондје и крцу у одређено вријеме за Арбанију и Брџ.

6. тек. м. дође из Отранта траб. црн. „Аирлије“, тон. 21, кап. Ода Мустафа, прапан, на Валону.

Такођер из Отранта исти дан дође и траб. црн. „Аирлије“, тон. 18, кап. Фали Мустафа, прапан, на Валону.

11. тек. дође на Буње брод. аге. уг. „Нико Вукот“, тон. 16, кап. Лука Белауца, крцат ваља за ондје.

Јучер врати се уредно из Брџа и Арбаније вешеноментни пароброд аге. уг. „Најада“, кап. Р. Иваншич, који по што исприца неколико трговине и путника за ондје крцу као обично јутрос у 6 сахата за Далмацију и Тријешће.

РАЗНЕ БИЉЕНКЕ.

(Изложба народних и вјоштакних рукотворина Српских и на Невом Саду) појеђује се једнако врло лијено. По броју било је до (21.) Августа о. г. свега посетилаца 7968. Сви посетилци редом, страни и наши, не могу доста да се нахвале лијених, богатих и разноврсних изложених ствари и крценог распореда. Ђока Милосављевић изасланик кр. епископ подоправодот министарства из Биограда изразио се врло повољно о изложби. Тако исто похваљало је изложбу и г. П. Т. Тодоровић, доцент и чинов. мни. епшаније у Биограду. Познати естетичар Д. Јамшећ из Биограда био је пуи хаале о изложби, и кушњ је лише Нилмова, Шнед, шарже дасер аустро-угарског посланства из Биограда, бавио се готово цијело прије подне у изложби и рекао је при свом одласку, да је он видео доста изложба, али да ни једна изложба у штељни својој није учинила на њега тако пријатан утисак као ова изаша. Он је накуповало много прегача а епископ епит сади плати. Дворски лекарат Розенберг провео је четри дан у изложби и очаран ђепотом и разноврсношћу изложених ствари накуповало је преко 200 комада различитих предмета и други трговци г. Беца, Бу ам-Пеште и чак из Бремена били су у правом смислу ријечи очарани ђепотом изложбе и накуповали су много ствари. Ј. Праје, репортер бечког листа „Слободно Пресе“ и „Ошигет Ђо-сон алта“ провео је цијело послјиде подне у изложби и узело је, да би ова изложба и у Бечу могла по-

стоје у алији од кућа, пада су то водила блану јама за помије и нечистоћу.

Такве воде треба са свим излечити на употребе за гријеме колере.

Воће. — Ништа није претјерано јести умјерено добро и зрело воће: само ваља га увијек олуштати, а још боље јести скувано.

Двјета. — Избјегавати треба сваку потребку у дијети и сваку ману у варењу, која се обично зове „поквиарен стамба“ (индигестја).

У свама епидемијама колере, видјело се да претјерано ијачавање и у општо неумјереност у дијети, веома иду на руку нападну од колере.

Има ђуди, који рачунају да се могу сачувати од колере кад коју особину различиту ракије или алкохолних д-берја ништа није опасније од овага; потпуно уздржаваше од ових пића, веома вриједи на најмања неумјереност.

Ледена пића. — Сладолед и ледена пића кад се употребљују на пуно медуца, или кад се тврдо мору могу да породи неке невоље и слабости које личе у неколико на колеру; а тога за вријеме епидемије ваља се уздржавати и не бити умјерен у ђеланим напичима.

(Српске ет.)

стотачи. Др. Ј. Буџаји изасланик маџарског листа „Пешти Ново“ био је и први и вјерније подне у изложби и није излагао доста рајичи, којима би исказао како га је очарала изложба. Он рече, да је изложба тако дивно удешена да би је ваљало такву каква је прелијети у престоницу. Главовати пјесник маџарски и министарски саветник Карло Сае дошао је из Будим-Пеште ради изложбе заједно са женом својом. Он рече, да је српски народ и овом изложбом показао, да је прави пјеснички народ, изложбене ствари могао би се назвати народним пјесмама, које су писане и глом и вртеном. Ма да има на стотине ђилмова и златног и бијелог веза: ипак нема ни два комада да су један на другом излик. То доказује, да Српкиње не раде по неким мустрима и прегледацима, него да свака на свој начин изводи оно, што је у својој намети замислила. За то су све ствари, које Српкиње раде, веома оригиналне и побуђују оштре чуђење и дивљење. И цијела изложба, овако као што је удешена, задобила је веома потпуно пријазњу и допадиње. При изласку рече, да би ова изложба и у самој Будим-Пешти на дну и понос служила српском народу. И Роберто Сае одејени саветник у министарству трговине из Будим-Пеште био је очаран његовом изложбом и молио је, да се што више ствари пошаљу на оштру земаљску изложбу гдје ће моћи бити на украс. (Застава).

(Људи у простору). „Беспослен поп и јариће крети“, вели српска пословица. Но овај беспослен, коме је овдје ријеч, ваљда није био поп, те се дао на другу бескласицу, дао се на рачунање простора што га заузимају сви људи на овој земљи и нашао је ово: Кад се цијело човјечанство посматра као просторна величина према земљи, да не речемо према васелини, онда се заната нема рашта поности. У овоме статистичком упоређењу заната је нешто стидно за човјечи род, „подобје божије“ на земљи: Узмимо да на цијелој земљи, на земаљном шару, има свега 1200 милијона душа, онда ћемо наћи, да би цијело то људство нашло мјеста на површини Боденског језера; кад се заведе, та је површина мало већа од евог квадратних миља; на још не би ни била велика тјескоба, јер свака би душа имала мјеста за се четири квадратне стопе. А кад би се лед провалио под тих грдних теретом, те би се тако цијело човјечанство утопило, вода језера дошла би виша само за — један дедал. — Али ко ће сложити све народе на овој земљи да се сви из реда, и мало и велико, натоваро на смрануто Боденско језеро! Но кад би се то и могло, морао би у тој броју свакојако бити и овај беспослен рачунар, те не би никог остало да објави доказ виспреног проналаска — осталим звјездама небеским, већ ако се на то не би смислило животиње, захваљујући напједници утопљеног човјечанства.

(Пјесничтво по пошти). Из натуралистичког правца савремене француске књижевности избијају чудновати издаци. У пјесника тога правца као да тоће, јамачно неупотребом, да изумре сва машта, фантазија која се до сад сматрала као најобилатији, неосцирпни извор пјесничтва. Но ако њихова машта малаксава у пјесничком стварању, у толико је жива у стварању стварних извора и основа за студију живота. То се најбоље види по прогласу што га је издао француски пјесник Димен (Dimaie) свима становницима Француске. У томе прогласу моли пјесник све Французе и Францускиње, те су ради унаприједити домаће пјесничтво, да му писмено саопште сваки догађај свога живота, који би им се чинио да је особито смијешан, ил' особито жаогаан. По као прави натуралиста, реалиста или материјалиста, не ште Димен од својих сународника те усуде за бадава. Он обећава свакоме, који би му каквим смијешним догађајем из свога живота дао предмета за какву шаљиву и гру, 1000 франака награде, а онима, који би га својим „страстима“ помогли да напише драму или трагедију, ваљда за какваду претришеног јада, 2000 франака.

(Прогласа не десетогодишнице друштва за укидање робова.) Друштво ово прославило је 20. Јула не десетогодишницу укидања робова у британским колонијама. На прослави су учествовали лорд Гревил, лорд Дерби, Стефорд Норткот и још више чланова доњег дома енглеског. На збору је предједлавао уелеси принц, који је између осталог рекао ово: „Ми се сви можемо поносити тиме, што је Енглеска била прва земља, што је укинула црњачу робље. Парламант је вотирао 20 милијона фуната стерлинга за олакшање тог задатка и народ је одмах избројао ту суму. На иле су се угледале у томе и остале земље, ма да још ронетом постоји у Бразилији и у мухамеданским и идолопоклоничким земљама. У Индији је успнуто робље 1875. године законом, којим се изравнаше слободни и

робови. Природан резултат свега тога био је, да су малаљима људских створова постанли слободни, без велике промјене и повреде „права“ њихових господара. Такав план дао би се извести у Мисру и у другим земљама гдје та грозна уставова још сад постоји.“ Најзад је први изречења каду, да ће данашњи збор имати за пошљедицу укидање робља у Бразилији, Азији, Африци и Куби. Збор је напошљетку донио закључак, да се најенергичније поради на укидању уставове робова и да се што боље потпомажу цијел и задатак друге.

(Провапа облака у Сарајеви). Читамо у „Сар. Листу“: 9. ов. м. послје подне повукше се мрке облачине са источне стране, замоташе у маглу врхове Требевића и спустише се чак и на овај део Сарајева, који лежи насљепен на ту групу планине. Цијела стравна лежала је у густој магуштини. Уз грмашину из даљине поче плуштати киша док се једном не претвори у право лијевање на тој страни. У исти мах поче да скаче поток на Бистрику, који стрмо силази с Требевића у Миљацку. Познато се одмах, да се на Требевићу провалио облак. Бистрички поток ваљао је снагу водурину доље а с њом и големо камење, тако да се жубор потока претворио у праву лопаву. Куће које на Бистрику а и на ниже у царској улици леже на овом потоку и сасма уз њ — бјежу у приличној опасности од напрасне силе ове сујаве. Доље у царској улици мораше неки пртљати из дрвених чатрља. Исто тако мораше се селити из куће и чиновници окружног суда, јер поток пролази и испод ове и иначе доста трошне куће. Горе на Бистрику откинула је бујица дужице мале кунријиде, те даске са камењем ваљала доље у Миљацку. На мјесту гдје овај поток увире у Миљацку, на чинила се читава хрипа од назљаног камења и водурина се уздишала на метар висине са брзог и силвитог падања сисјега. Дуж потока на Бистрику и на латинском мосту искунила се публика посматрајући са водену хаљу и хаљабуку. Као што чујемо није са никакве догодила никаква несрећа. Прије 4 године и у ово доба провалио се исто тако облак на Требевићу те је бистрички поток одлио собом и једнога кова. Од тога времена до данас није више било јаке бујице на Бистрику.

Телеграми „Гласа Црногорца.“

БЕРЛИН, 12. Августа. — „Крајцајтунг“ и „Пошта“ јављају, да ће се цар немачки састати са царем руским првијех дана мјесеца Септембра, али се још не зна гдје.

ПРИЗ, 12. Августа. — Ли-фонг-Пао добио денешу из Пекина, у којој му се налаже, да одложи свој полазак из Париза. Агенција Авазова има из Шангаја ову денешу: Ли-хунг-Шаг добио заповијест, да полагано пође напријед са флотом кинеском.

ПРИЗ, 13. Августа. — Флота француска разорила кинески арсенал у Фучеу, по што га ја бомбардала шест ура. Седам топовских бродова кинеских пронало од бомбардања, двије су лађе умале. Флота француска читава.

ПРИЗ, 13. Августа. — Ли-фонг-Пао пошао одавде.

РИМ, 13. Августа. — У једном мјесту провинције Куноо за три потоња дана разболео се од козере 108, а умрао 58.

БЕРЛИН, 14. Августа. — Посланик енглески умро у Поцдаму.

ЛОНДОН, 14. Августа. — „Тајмс“ јавља: Код Фучеа оклопаче француске ушле на ушће од ријеке, по их Кинези дочекаше бомбардањем из крупнијех топова. По што је топовска патра трајала читаву уру, бродови француски повуку се натраг.

ЗАГРЕБ, 15. Августа. — Ушљед срамотних и грдних напандаја које је у данашњој сједници хрватскога сабора чинио заступник Старчевић, пресједник сабора морао позвати у помоћ вјенгаре, да избаце ван из саборске дворане истога заступника. За тим је усвојен приједлог, да се Старчевић искључи из сабора.

ВАРШАВА, 15. Августа. — Извјешта је прокламација од стране управитеља полиције, у којој се јавља, да ће цар доћи у Варшаву крајем Августа по старом календару. Народ се овлашћује, да куће украси и освети.

БЕРЛИН, 16. Августа. — За вријеме вјетне по парку у Бабелсбергу коњ се под царем спотакне, те цар падне с њега на траву, ма му не би ништа, устаде одмах и вјенгаце се врати у дворан. Осим што се мало угровао, не фази му ништа, јер нема никакве ране. Ипак ће морати за која дан избјегавати свако јаке кретање.

БУКУРЕШТ, 16. Августа. — Краљ је кренуо за Биоград, гдје ће остати у суботу и недељу.

ПРИЗ, 16. Августа. — Курбе је јуче уништио све батерије енглеске у клавну ријеке Мингана, данас почиње напад на клавну Кимнај, гдје је главне батерије енглеске такође већ разорно.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Секретар министарства просјето и црквених дјела г. Марко Драговић предао је овом надзорништу десет врло лијених књига историчног садржаја да се разједу сиромашнијем а ваљанијем ђацима старјаих разреда основне школе, што се и чини по његовој жељи — у име чега изјављује му се овим путем срдачна благодарност.

Цетиње, 18. Августа.

Гл. шк. надзорништво.

Књижевни огласи.

Изашао је 27. м. број

„ЦРНОГОРКЕ“

у којем се налази ово:

- 1) Хамлет, Краљевн Дански, Трагедија у 5 чинава од Вилема Шекспира, с енглеског превео др. Даво Коетић.
- 2) Менсана и сорого са по. (Из рукописа: мозак и срце у књижевности). (Наставак). Писао Јован Палловић.
- 3) Црногорска пастирка и њена уака. Пјесма Јов. Поповића-Липовца.
- 4) Миријам. Прича из старог Вавилона. Превео с рускога Н. Копаценић.
- 5) Вјелонављиви. Писао Максим М. Шобајећ.

„Црногорке“, лист за књижевност и науку, излази на Цетињу сваког четвртка на цијелом табаку.

Стаје за Црну Гору Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину:
На годину . . . . . 4 фор. — а. вр.
На по годице . . . . . 2 „ — „
На три мјесеца . . . . . 1 „ — „

За све остале земље:
На годину . . . . . 15 франака у злату.
На по годице . . . . . 8 „ — „
На три мјесеца 4 франка у злату.
Претплата из Црне Горе шаље се управо „уредништву „Црногорке“ на Цетињу“.

Претплата из Аустро-Угарске (Босне и Херцеговине) нека се шаље поштанским упутицом на г. Петра Рамадановића у Котор.

Претплата из Србије нека се шаље књијари Валожића у Биоград. Из свијех тих крајева ко хоће може слати претплату и управо на уредништво „Црногорке“, али ваља само у плаћеном до Цетиња писму.

Нови претплатници могу још добити све бројеве „Црногорке“ од почетка нове године.

Цетиње, 4. Августа 1884.

Уредништво „Црногорке“.

Трговачке вијести.

Тријешће, 12. Августа.

Кава ниже цијене. Рио од фр. 53—66; бола фр. 70—96. Лагера фр. 70—80. Порторико фр. 86—105. Мока фр. 97—106.

Цукар прве марке готова роба од фр. 21.50—26.50 слабо тражен.

Уље обично за јело фр. 44—46. Далматинско фр. 43—47. Талијанско вино фр. 68—88 по каквоћи.

Ориз тал. фр. 18—21.—; енглески фр. 11—16.50 Бакилар фр. 23.

Петролеј црсто држан по 9.50—10.50 у барилах; фр. 12.50 у сандуцима.

Маст свињача права по фр. 58.6., енглеска фр. 54—55.—

Слањина слабо тражена по фр. 56.—59.

Масло фр. 89—96.—. Леј фр. 44.50. Наранџе и лимуну од фр. 4—6 сандук.

Рожњи фр. 5—7.—. Бешвици фр. 35.—. Грође Султ. фр. 13—34. Сјокве фр. 9—13.—. Гуашак фр. 10—13. Пасул фр. 7—11.50.—. Лећа фр. 13—29.—

Вуна босанска фр. 105—115. Истарска фр. 110.— слабо тражена.—

Коже стројене фр. 140—160.—. Волонско сирове фр. 46—55.—. Јагаче фр. 100 ком. фр. 75—115. Зечеје фр. 24—35.—. Лијосе живље тражен, а цијене уздржане.—. Сијено 150 новч. до 1.80.—

Шљиве босанске и хрватске фр. 26.—28.—. Пшеница фр. 9.25—10.—. Кукуруза ваљана фр. 6.50 до 7.—; Банаатски фр. 8.50. Хрватски фр. 7.58. Раж фр. 7.52 до 6 маџарска фр. 7.50. Хрватска фр. 7.50 8.—. Арбанашка фр. 6.25—7.—

Трговачка курс: дне 12. Августа 1884

Аустријски државни папире фр. 80.—. Цр. исти у сребру фр. 81.75; исти у злату фр. 103.70, 5% аустријска рента фор. 96.10.

Деонице народне банке фр. 859.—. Кредит фр. 309.40.—; Леј фр. 620.—

Лондон 10. м. ете. тина фр. 121.70.—. Напослови фор. 9.60. 265/100. м. вр. ценици фр. 5.75; државне марке фр. 58.50—59.66; француске фр. 48.20—48.30.

ПОШТАРСКИ

ЉЕТНИ РАСПОРЕД

Бољска и доласка пошта.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Котор у недељу; предавање до 10 и по ура у јутро; у уторник; предавање до 10 и по ура у јутро; у четвртак; предавање до 10 и по ура у јутро.

Долази из Котора, у уторник; предавање у 1 уру по по две; у сриједу; предавање у 12 ура по две; у четвртак; предавање у 7 ура по по две; у петак; предавање у 6 ура по по две, ако пароброд стигне на вријеме у Котор.

ДЕЛИЈАНЦА полази са Цетиња за Котор у четвртак, у 6 ура у јутро, предавање у сриједу до 6 ура по по две.

Долази из Котора у четвртак у 8 ура по две, предавање у петак у 8 ура пред по две.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улицу у понедељник, сриједу и суботу, предавање до 11 и по ура у јутро.

Долази с Ријеке, из Бара, с Данило ваграда, из Никшића, из Подгорице и из Улице у уторник, четвртак и недељу, предавање у 10 ура у јутро, ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЈАНЦА полази за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улицу у суботу, предавање у петак до 4 уре по по две.

Долази у уторник, предавање у 10 ура пред по две.

Канцеларија је сваки дан отворена од 8 ура до 12 у јутро и од 4 до 6 по по две Цетиње, 1. Јуна 1883.

Управљество

Кн. црногорске поште.

ОГЛАСИ

5000

ОСТАКА ОД ЧОХЕ

(3—4 м.) у свјема бојама за потпуно мушко одијело шаље под ривалсом, 1 остатак за фр. 5.

L. Storch in Wien

Што се не допадне, врати се натраг без замјерке.

Моштре шаљу се на приносано 10 новч. у поштанским биљезима.

(14—52)

ЛИЈЕЧЕЊЕ РАДИКАЛНО И БРЗО

с в л ј е к

БОЈЕСТИ нервозних,

ЕПИЛЕПТИЧНИХ И ТАЛНИХ

по мојој сопственој методи.

Награда се не тражи напријед него код колесник одавраи.

Др. проф. А. МАЛАСПИНА

члан многих учених друштвава
106, Faubourg, St. Antoine 106, Par

ЛЕКОВИ СЕ ДАЈУ ПРЕО ПИСМА

(11—52)